

Status ochrany VKP - dobrý sluha ale zlý pán?

Autoři:

Zuzana Veverková

Lokalita:

VKP Veselá Hora u Sobůlek na Kyjovsku

Období sledování:

2014-2015

Souhrn:

Významný krajinný prvek Veselá Hora u Sobůlek byl registrován v roce 2010, a to přes silný odpor místních obyvatel. Jejich zájmem zde bylo obnovit motokros, který na části bývalých třešňových sadů, pastvin a políček býval již od 70. let hlavní atrakcí a volnočasovým vyžitím v této malé jihomoravské obci. Státní ochrana přírody si prosadila své a veškeré aktivity zde tím pádem skončily. Místní obyvatelé o Vala, jak se správně lokalita jmenuje, zcela ztratili zájem a lokalita postupně zarůstá. Sukcesi urychluje nálet dřevin z přiléhajícího lesa, dříve hojné populace zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů přichází o potřebnou otevřenost a pestrost stanovišť tohoto slunného svahu. Pravidelnou a optimální péči o lokalitu přitom státní ochrana přírody není schopná jak z organizačních, tak finančních důvodů zajistit. Méně ochrany přírody je někdy více...

Metodika:

Na území bývalých třešňových sadů, pastvin a polí zvaném Vala a Bimky na okraji obce Sobůlky byl v roce 2010 registrován významný krajinný prvek (dále jen VKP) Veselá hora o výměře 12,4 ha. Lokalita představuje fragmenty stepních luk, úhory, křoviny s vysokým podílem starých ovocných stromů. Botanický průzkum doložil výskyt 262 taxonů, v kategorii silně ohrožené zde byly zaznamenány kozinec vičencový, smil písečný, modřenec hroznatý, vstavač vojenský, plicník úzkolistý, dub cer a sesel pestrý. Ze silně ohrožených druhů živočichů se zde vyskytují ještěrka obecná, krutihlav obecný, pěnice vlašská, strakapoud jižní, včelojed lesní, žluva hajní. Všechny dotčené pozemky patří obci a nejsou dlouhou dobu nijak hospodářsky využívány. Od 70.let se ve středové části Val provozoval motokros, byly zde tréninkové i závodní trasy, které v době největšího zájmu byly celorepublikově vyhlášené a známé. V 90. letech došlo k útlumu motokrosu, většina ploch zůstala zcela bez využití a motokros zde byl provozován sporadicky. V roce 1993 bylo území navrženo k registraci jako VKP, proces registrace zahájil místně příslušný odbor ŽP v roce 2008 a současně v té době požádala místní nezisková organizace o povolení obnovy motokrosu. Po dvou letech poměrně velkého úsilí o obnovu motokrosu byla provedena registrace VKP a v rozhodnutí OŽP je motokros vysloveně uveden jako činnost, která by mohla vést k poškození či zničení VKP.

Výsledky:

Celá plocha VKP Veselá Hora je bez pravidelného managementu, obec nemá prostředky na údržbu lokality a na ploše skončily po registraci všechny dosavadní aktivity, které zde místní obyvatelé dosud provozovali - především občasný rekreační motokros a pořádání kulturních akcí pro děti jako Pálení čarodějnic. Plocha již před registrací v místech, kde neprobíhaly žádné aktivity, trpěla sukcesí, která je urychlena díky náletu dřevin z lesního porostu, který velkou část lokality obklopuje. Po registraci a ukončení všech aktivit ze strany místních obyvatel došlo k rozšíření zarůstání také na středovou část Val. Plocha trpí náletem akátů, javorů babyk, borovic, zarůstáním svídkou krvavou, šípkem a bezem černým, v trávnicích dominuje ovsík vyvýšený, místy se šíří třtina křovištní, bylinné patro je silně utlačeno travami, kromě posledního úseku příjezdové cesty v délce cca 2 metrů již není na lokalitě žádná otevřená plocha s nezapojeným drnem. V současné době o využití plochy nemá zájem ani obec ani místní obyvatelé, kteří po "prohrané" bitvě s orgány ochrany přírody přestali území vnímat jako "jejich" ale jako "státní, ochranářů". Dokonce se místní obyvatelé až obávají na lokalitu vstupovat, aby nebyli nařčeni z poškozování přírody. Došlo zde k velkému odcizení místních obyvatel od této plochy, k jejich zanevření na ni, na orgány ochrany přírody a k rezignaci pro její další využití. Zatím jediný management, který se lokalitě dostal, přišel v podobě dvou ručních sečí a výřezu náletů v rámci projektu Péče o cenná stanoviště na Kyjovsku a Ždánicku, který realizuje

regionálně působící nezisková organizace Pro záchranu motýlího ráje z financí OPŽP.

Diskuze:

Registraci VKP předcházel předpoklad, že státní ochrana přírody je schopná zajistit optimální péči o lokalitu a dále předpoklad, že způsob využívání plochy místními obyvateli, tedy především provozování motokrosu, je pro vyskytující se zvláště chráněné druhy likvidující. Je škoda, že státní ochrana přírody zastávala tyto premisy ještě v době registrace, tedy v roce 2010, kdy už přitom bylo všem z oboru jasné, že finance do managementů podobných lokalit s nejnižším stupněm ochrany jsou neustále seškrťávány (především formou oblíbeného a jednoduchého PPK). A stejně tak v tomto období už bylo dostatečně šířeno povědomí o významu disturbanční ekologie a netradičních managementů, které místy vhodně nahrazují "vymřelé" způsoby obhospodařování kulturní krajiny. Stačilo snad jen, aby úředníky postupující podle zákona č. 114/1992 Sb. doplnil posudkem a názorem zkušený a erudovaný biolog se znalostí místních poměrů a vše mohlo dopadnout jinak. Mohla to být win - win situace, ze které by měla užitek jak příroda, tak místní obyvatelé. Došlo by k podpoře heterogenity stanovišť tohoto výslunného svahu, profitovaly by z toho druhy vázané na otevřené plochy, nízký trávník, konkurenčně slabé druhy vyžadující vysoký osvit. Místní obyvatelé mohli navázat na dlouhou tradici motokrosu, zajistit zajímavou volnočasovou a sportovní aktivitu, přitom by zůstali v kontaktu s územím, o které by se dál starali a mohli jej za pomoci biologů rozvíjet. Navíc motokros byl provozován na ploše o výměře 2,5 hektarů, přitom celé Vala a Bimky mají přibližně 16 hektarů, takže by k plošnému narušení rozhodně nedocházelo a za užívání motokrosové dráhy mohli členové občas provést nějaký řízený zásah formou brigády na okolních plochách, tak jako se třeba o okolí rybníků starají členové rybářských svazů. Škoda, ta příležitost už je pryč.

Závěr:

Příklad registrace VKP Veselá Hora ukazuje na špatnou strategii státní ochrany přírody, která svým necitlivým a odborně zpochybnitelným přístupem vytrhla přírodovědně zajímavou lokalitu ze života obce. Dnes se těžko bude navracet ploše jakékoliv využití - na klasický management ochrany přírody (jako je pravidelná seč, pastva) chybí jak prostředky tak zájem ze strany místních obyvatel, jednorázové občasně zásahy prováděné externími odborníky ochranáři (jako nyní probíhající projekt z OPŽP) jsou z hlediska vývoje celé lokality pouhým plivnutím severním směrem. Přerušila se kontinuita spontánního využívání této lokality místními obyvateli a řízená státní péče zde není vzhledem k malému významu lokality možná. V současné době se pokoušíme o debatu jak s orgány ochrany přírody tak obcí o možnosti návratu motokrosu, literárně řečeno však nejde vstoupit podruhé do téže řeky. V obci si mezitím část obyvatel zvykla na "klid" a jsou obavy, že by tato část byla silně proti návratu motokrosu. Doba, kdy všichni motokros podporovali, je bohužel už pryč. Stejně tak není jisté, zda samotní motokrosaři budou o návrat na Vala usilovat - část z nich se svého koníčku vzdala, část se spojila a postupně investují do budování areálu na druhé straně obce. Ochrana přírody už nevěří a zpochybňují, že by povolení motokrosu bylo trvalého charakteru. Obávají se, že by investovali svůj čas do obnovy areálu, kde by za pár let mohl opět úředník zasáhnout a vše zakázat. Jistotu nemá ani místně příslušný orgán ochrany přírody, jak by bylo legislativně možné motokros povolit, a přitom se nevystavovat šetření ze strany ČIŽP. A tak na Vala nikdo nechodí a lokalita tiše a pomalu zarůstá.

Grafické přílohy: [posledni_viditelna_draha_motokrosu.jpg](#) [1]

 [drivejsi_start_a_cil.jpg](#) [2]

 [suchomilme_travniky.jpg](#) [3]

 [nalet_borovic.jpg](#) [4]

 [stare_tresne_zarustaji_keri.jpg](#) [5]

Zadal: Zuzana Veverková

URL zdroje: <http://forumochranyprirody.cz/status-ochrany-vkp-dobry-sluha-ale-zly-pan>

Odkazy:

[1] http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/posledni_viditelna_draha_motokrosu_0.jpg

[2] http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/drivejsi_start_a_cil_0.jpg

[3] http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/suchomilme_travniky_0.jpg

[4] http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/nalet_borovic_0.jpg

[5] http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/stare_tresne_zarustaji_keri.jpg